

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת נצבים
גיליון 268 תשרי תשפ"ו

בגיליון זה:

שלא נשאר בחוץ

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

מקום הנחת תפילין

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

הכפר ההולנדי הנסתר שהציל

יהודים בימי השואה

יואל קוטנר

קול שופר קול לידה חדשה

יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות

הוועד

שלא נשאר בחוץ!

הנשר הגדול, רבי משה בן מיימון, מונה בהלכות תשובה רשימה של דברים המעכבים את התשובה.

לאחר מכן, הוא מביא רשימה קצרה של דברים שלא רק מעכבים את התשובה אלא נועלים אותה.

ההבדל בין "מעכב" ל"נועל" הוא כמו ההבדל בין להיכנס לבית שהדלת בו פתוחה אבל יש ערימה של קרטונים שחוסמת את הפתח, לבין להיכנס לבית שהדלת בו נעולה בבריח.

הדבר הראשון שנועל את התשובה, אומר הרמב"ם, הוא אדם הפורש מן הציבור.

למדנו מכך, שכוחה של התשובה והתפילה בימים אלו תלוי בכוח החיבור שלנו לציבור וכציבור.

ככל שנזכה למחול, לסלוח ולהתחבר זה לזה- כך נזכה שדלתי שמים יפתחו לפנינו ונזכה לאורה של תשובה.

לחיים טובים נכתב ונחתם כולנו כאחד לאלתר,

שנה טובה ומתוקה!

אסף הר-נוי

מקום הנחת תפילין

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

אחת ההלכות אליה רבים לא שמים לב מתוך הלכות תפילין היא מקום הנחת תפילין של ראש. אנו רגילים להניח את התפילין בבוקר לראשנו ולעיתים רבות התפילין כלל לא מונחות במקומן. תפילין של ראש שלא הונחו במקומם פירושו- כאילו לא הנחתי תפילין וברכתי את הברכה לבטלה.

על כן בחרנו הפעם לעסוק בנושא חשוב זה, בתקווה ובתפילה לעורר בציבור את הנושא. היכן המקום הנכון להניח בו את תפילין של ראש?

מקום הנחת תפילין של ראש הוא על המקום ששערות הראש גדלות בו. הוא מתחיל מהמקום בו יש את שורשי השערות הסמוכים למצח ועד למקום שמוחו של תינוק רופס(לכיוון מרכז הראש). ולמי שאין שיער- לפי המקום בו היה השיער בעבר.

לעניין זה צריך לשים לב לשני דברים:

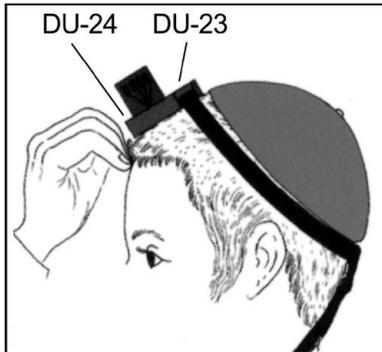
1. שיהיו התפילין כנגד בין העיניים: צריך לכוון את התפילין שיהיו באמצע הראש כנגד בין העיניים¹ (וכמובן שלא ביניהם ממש), ומכל מקום- כל זמן שהן מונחות כנגד העיניים, אפילו אם זזו מעט לימין או שמאל – עדיין נחשבות שנמצאות במקומן וקיים את המצווה².

2. שיישבו התפילין על השיער עצמו ולא יירדו מתחתיו: לגבי המקום בו יושבות התפילין בגובה הראש יש להיזהר במאוד

מאוד, מכיוון שאם יהיו אפילו מקצת³ מן התפילין כנגד המצח- המניח כך לא קיים את המצווה, ואם בירך – ברכתו לבטלה.

ומה נחשב ל"מצח" שאם התפילין אפילו במעט עליו(או כנגדו) לא נחשב שקיים את המצווה? כל מה שמתחת למקום גדילת שערות הראש- נחשב למצח, ולמי שנעשה קרח- מניח על פי המקום שגדלו שערותיו בצעירותו⁴. מי ששערותיו ארוכות ונפולות על המצח צריך להקפיד שמקום התפילין יהיה רק על מקום שורשן של השערות ולא על השערות שנפולות על המצח.

עצה טובה-

ובכל מקרה- העצה הטובה ביותר, כמו בצבא- "יש ספק? אין ספק!".

¹ שרייע כז, ט-י.

² שרייע דברי חיים ב, ו, וצ"ח אלעזר יב, ו, ב.

³ משנה ברורה, כז, לג, וכה"ח מ, וע"י בילקוט יוסף כז, וביורר הלכה כז, לה.

⁴ כה"ח כז, לח.

כל עוד מסופקים אם התפילין יורדות למטה מדי ומגיעות על המצח- כדאי להרים אותם מעט למעלה, מכיוון שלכיוון מרכז הראש יש הרבה מקום אפילו להניח תפילין נוספות. לכן בכל ספק נכון למשוך אותם למעלה ולצאת מכל השאלות.
ומכיוון שרצועות התפילין עשויות מעור שעם הזמן נמתח ונשחק- הרי שלולאת הראש נעשית עם הזמן גדולה מעט מעט ונכון פעם בכמה זמן להקטין את הלולאה במעט כדי להתאים אותה לראש, שלא יחליקו התפילין למטה.
ומי שלא יודע כיצד להקטין את לולאת הראש- יכול לפנות אלי ואשמח מאוד לעזור לו בכך. ואם הוא מתבייש- שלא יתבייש. ואם הוא מאוד מתבייש- הוא יכול להסתכל ב"יו-טיוב" שם יש סרטון הדרכה בעניין הקטנת רצועת תפילין של ראש.

הכפר ההולנדי הנסתר שהציל יהודים בימי השואה

יואל קוטנר – ע"פ מאמר של יהודית ליטבק

אחד האתרים התיירותיים הפופולריים בהולנד הוא כפר החבוי עמוק בתוככי היערות הסבוכים בין ווירהוטאן ונונספיט. הכפר נבנה בשנת 1943 ע"י המחתרת כדי לשמש מקלט ללמעלה ממאה איש, רובם יהודים.

שיחזור של צריף בכפר הנסתר

אדוארד אנרי ואן באומהואר היה צאצא של משפחה גרמנית חשובה אשר עבד כעו"ד באמסטרדם וכיהן כנשיא מועצת המסחר הולנד-אמריקה. ב-1940, שעה שמסחר בין-לאומי הושבת עקב המלחמה, באומהואר ורעייתו הרמינה ג'קובה יוהנה לבית ריבינק החליטו לעקור לאזור כפרי עם שלושת ילדיהם. לזוג, בני 50 ו-45 בהתאמה, הייתה וילה מרווחת ליד ווירהוטן.

בהיותו עו"ד בין-לאומי עם רשת קשרי מסחר ענפה, הוא היה מודע לסכנה הנשקפת ליהודים תחת הכיבוש הנאצי. הוא סייע ליהודים גרמנים שחיפשו דרך להימלט מארצם, וב-1941, החלו אדוארד והרמינה להסתיר יהודים בביתם. לעת חירום, הם הכינו תעלת מילוט של כ-150 מ' אל תוך היער.

בחודש מאי 1942, נעצר אדוארד ונשלח למחנה הסגר שבנו הנאצים על אדמת הולנד לתקופה של חצי שנה. אשתו הרמינה פעלה ללא לאות לשחרורו.

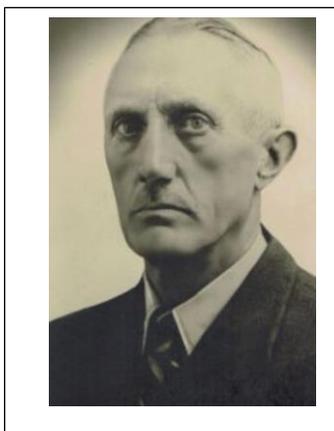
עם הזמן, נהיה ברור כי הווילה לא תוכל להכיל את כל היהודים שנמלטו אליה, ואדוארד החל לחפש מקומות מסתור נוספים. הוא שכר בתים נוספים עבור היהודים בכפר ווירהוטן. הוא גם תהה האם ניתן היה להסתיר יהודים ביערות המקיפים את מעונו.

יום אחד, במהלך סיור ביער, פגש אדוארד את דיוניסיוס באקר, תושב הכפר נוספיט הסמוך, שגם הוא שקל דרכים להסתיר נרדפים. הם החליטו לפעול יחד להקמת מקום מחסה בתוך היער.

דיוניסיוס באקר, היה גמלאי של חברת הרכבות ואב לארבעה ילדים בוגרים. אחרי מות אשתו הראשונה, הוא נשא לאישה קורניליה יוהנה ואן ריין, שהייתה צעירה ממנו בהרבה. ב-1940, לאחר צאתו לפנסיה בגיל 61, דיוניסיוס ורעייתו הצטרפו למחתרת. בתחילה, הם הסתירו בביתם שלושה לוחמי המחתרת האנטי-נאצית, ומשפחת הרץ היהודית, שני ההורים ושתי בנות.

כמה חדשים מאוחר יותר, פלשו הנאצים לביתם. למזלם, הנאצים לא הצליחו לאתר את המסתור שבו התחבאו הפליטים, אך באקר הבין כי הסכנה גוברת ויש למצוא פתרון בטוח יותר. כך נוצר שיתוף הפעולה עם אדוארד ואן באומהואר.

ביחד, שתי המשפחות בנו כפר חבוי עמוק בתוך היער, לא רחוק מבתיהם. הם הקימו אהלים ובנו צריפים חצי-תת-קרקעיים, שכרו קבלנים אמנים שהקימו מערכות משאבות מים, רשת חשמל, וסיפקו אמצעים חיוניים נוספים. בתוך זמן קצר הפך הכפר לביתם הזמני של עשרות בני אדם.

דיוניסיוס באקר

בשיאו, היו בכפר 13 צריפים, שחציים טמונים באדמה, ובהם למעלה ממאה איש. מרבית ה"דיירים" היו יהודים; אחרים היו חברי המחתרת, רוסי אחד, פולני אחד, עריק גרמני וטייסי בעלות הברית שייורטו.

דיוניסיוס ובת זוגו, קורנליה (דודה קור כפי שכונתה), דאגו לכל צרכי הפליטים. הם רכשו מזון בשווקים שונים כדי לא לעורר חשד, והובילו אותו אל הכפר בעגלות או אופניים. הם סיפקו בלונים גז, תרופות, וציוד רפואי בסיסי. דודה קור הכירה כל פליט באופן אישי ודאגה לחלוקת מזון הוגנת. היא גם הייתה לאחות הכפר. בכפר היו רופא ורופא שיניים. אך, במקרה של צורך בטיפול יותר מתקדם, היו אנשי המחתרת נושאים את החולים לכפר סמוך ומשם שולחים אותם לבית חולים בזהות בדויה.

בני הזוג באקר טיפלו בפליטים עם חום אנושי ותמיכה רגשית. באתר של יד ושם כתוב: "זה היה כל חייהם...קורנליה ודיוניסיוס פעלו מתוך פטריוטיזם ואהבת האדם, בלי כל צפייה לתגמול."

הנאצים פלשו לבית באקר שמונה פעמים אך למרות הסכנה שבדבר, התמידו בפעלם להצלת חיים.

החיים בכפר היו מלווים בחשש מתמיד מחשיפה, ולכן הונהגו כללי זהירות קפדניים: הכפר חולק לארבעה אזורים, ותושבי כל חלק הורשו לצאת את מגוריהם אל אותו אזור בלבד. בלילה ניתן היה להתנייד בין חלקי הכפר ולגשת אל משאבת המים.

המבוגרים ביושבי הכפר השתדלו ללמד ולבדר את הילדים למרות הנסיבות הקשות. הם עצמם בילו את הזמן בקריאה, בקדרות, בבישול ובמשחקים.

בתחילה, גם התושבים ואנשי המחתרת שעזרו להם הקפידו על כללי זהירות, אך עם הזמן, ההקפדה הלכה ומעטה.

הכפר כמעט והתגלה כי איש מחתרת אחד צילם אותו. הגרמנים חיפשו בביתו ומצאו את סרט הצילום שטרם פותח. למרבה המזל הם חשפו את הסרט לאור והתמונות נעלמו. כשנודע דבר החרמת הסרט, פונה הכפר מיושביו ואפשר היה לשוב אחרי ארבעה שבועות. בחודש אוקטובר 1944, גילו שני אנשי o.s.o. את הכפר כאשר שמעו קולות חשודים - מישהו חטב עצים בגרזן ובמסור. הם הלכו בעקבות הקולות ונתקלו בילד יהודי. הם ירו כמה יריות אזהרה באוויר ושיחררו את הילד מחשש שמדובר באזור מרובה לוחמי מחתרת. מיד לאחר מכן, הם חזרו עם תגבורת.

רוב תושבי הכפר הצליחו להימלט לבתי משחות באומהואר ובאקר, ורובם שרדו את המלחמה. אולם, שמונה יהודים נתפסו ונרצחו באכזריות, בהם ילד בן שש. הנאצים החריבו את הכפר באמצעות רימוני רס.

דיוניסיוס באקר נעצר בביתו בחודש פברואר 1945, והוצא להורג ב-2 במרץ. דיוניסיוס סיפר לפליטים בשעתו אי-שם בשנת 1944, כי "אני אחתום עבור כולכם ונושא באחריות עבור המטרה הנעלה שלקחנו על עצמנו. עדיף כי יתפסו אותי, קשיש, ולא אתכם הצעירים."

בשנת 1964 הוכרז דיוניסיוס באקר, יחד עם אשתו קורנליה באקר כחסידי אומות העולם. משפחת באומהואר ששרדה את המלחמה בשלמותה, זכתה בתואר זה בשנת 1999. כיום, אתר הכפר הסמוי פתוח למבקרים, ולזכרם של המייסדים הוקמה אנדרטה.

יד לזכרו של דיוניסיוס באקר

קול שופר – קול לידה חדשה

יהודה ליבוביץ

”תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו”. איזהו חג שהלבנה מתכסה בו? איזה חג חל בראש חודש, כשהלבנה נעלמת? זהו ראש השנה. זה הזמן לתקוע בשופר. הרבה חגים מהתורה ומדברי חכמים חלים דווקא כשהלבנה במילואה: סוכות, פסח, ופורים. והנה, ראש השנה חל כשלא רואים את הלבנה, כשהלבנה נולדת. ראש השנה חל בראש חודש, במולד. בכל חודש ישנה לידה, בכל ראש חודש אפשר להוליד קומה חדשה, דף חדש. ופעם בשנה, בראש חודש של החודש השביעי, ”כל השביעים חביבים”, ”כל השביעים מקודשים”, אפשר להוליד לידה של שנה שלמה. בראש השנה, עיקרה של הלידה הוא במחשבות, בראש. זאת ההתחדשות של הדעת, של המטרות, של השאיפות, לידה שמתחילה מהראש.

לידה שמתחילה מהראש היא הלידה האידיאלית. זו הלידה הכי קלה, הכי פשוטה, כל תינוק צריך להיוולד. לידה שמתחילה מהראש, מהמחשבות, תחלחל אחר כך ללב, לכוחות המעשה ותתפרט להמון המון מעשים. בראש השנה אנו לא עוסקים במעשים, אנו עוסקים בראש – בהתרחשות הלידה עצמה.

קול השופר הוא הלידה עצמה. קול חדש נולד מקרבנו. הוא עוד לא מתפרט למילים, עוד לא מתפרט למעשים, אפילו המחשבות הן מאוד כלליות. קול כללי, ”קול גדול”.

ראש השנה – תינוק נולד, בכי. לא בכי של צער, אלא בכי של לידה, בכי שכאשר שומעים אותו יודעים – תינוק בא לעולם, שמחה באה לעולם. קול שופר הוא בכי של לידה, בכי של רחמים גדולים, בכי של נחמה – הנה שנה חדשה באה אלינו. אפשר לבכות על הציפיות, על החלומות, על האידיאלים שעוד לפנינו, על הכיסופים הגדולים, על המטרות הגדולות שעוד נכוננו לנו.

אפשר להתגעגע אליהם כבן שמתגעגע אל אמו. שתי מיילדות גדולות היו לעם ישראל – שפרה ופועה. פועה לשון פעייה, קול בכי של טלה רך. שפרה לשון שיפור, משפרת את הוולד. אומר בעל התניא, זה השופר שלנו, הוא פועה וקורא לשיפור. הוא מלווה את תהליך הלידה.

ייתן ה', והשנה הבאה לקראתנו לשלום תהיה שנת התחדשות, גאולה וברכה לכולנו. שנה שבה מזכה לסדר נכון את חיינו – מהראש ולמטה. שנכתב כולנו בספר, במחשבות האלוקיות.

שנהיה חלק מאותן מחשבות עליונות, ספרם של צדיקים.

בית כנסת "אדרת אליהו"

ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

ארבעת המינים לסוכות
בהנשר רב קהילת "אדרת אליהו"
הרב אסף הר-נוי,
יימכרו בבית הכנסת

במחיר 100 ₪ לסט (מהודר)

ההזמנות ייעשו ברישום פיזי בבית הכנסת וגם באופן מקוון,
עד מוצ"ש יום כיפור י' בתשרי תשפ"ה (2/10/2025).
פרטים על הרישום באתר האינטרנט: aderet-eliahou.org.
החלוקה תתבצע ביום ראשון אור לי"ד בתשרי 5/10/2025
בין השעות 1:00-19:00, (ערבית בשעה 18:45)
בבית הכנסת "אדרת אליהו" רח' התאנה 1א גילה

כל שאלה הקשורה להזמנה או חלוקת ארבעת המינים אפשר לפנות לחברי הועד:
adereteliyahugilo@gmail.com

מזל טוב

- מזל טוב לאסתר ושמואל באר לרגל בת המצווה של שתי נכדות לאחרונה:
טליה יהלה, בתם של מוריה ורונן שריקי.
אורי נחמה, בתם של אמיתי ויפעת באר.
- מזל טוב למשפחת קוטנר לאירוסים הנכד ינון, בנם של עפר וענת להילה מור-יוסף.
- מזל טוב לאודי פרץ להולדת הנכדה, בת לגולן וקארין.
- מזל טוב ליהודה אלול להולדת הנין.
- מזל טוב למשפחת למלמן לנישואי הבת מיתר עם מתן.

**רב הקהילה, וועד בית הכנסת מאחלים
לכל המתפללים ולכל תושבי גילה:
שנה טובה, כתיבה וחתימה טובה.**

law.golan@gmail.com
sammyweindling@gmail.com
eliahouk@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0546691911
0549257286
0545723801
0502017023
0508854785

אריאל גולן
סמי וינדלינג
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ
יואב שפירא